

A magyarországi bevándorláspolitikáról

Kováts András

MTAKI

„Nekünk nincs szükségünk migrációs politikára. Amit a törvény mond, az a politika.”

Dúzs József
dandártábornok

Hol a migrációs politika?

- Az ágazati és egyéb jogszabályokban
- A jogalkotás mögötti politikai nyilatkozatokban
- Az általános politikai programokban és nyilatkozatokban
- Az intézményi működésben
- A stratégiai és szakpolitikai dokumentumokban, állásfoglalásokban
- Az ágazati, szakmai lobbikban
- A civil társadalom érdekérvényesítésében

Az elemzés tárgya

- A migrációs jogszabályok előterjesztésekor elhangzott politikai nyilatkozatok (forrás: Országgyűlési napló)
- A „Magyar Köztársaság Migrációs Stratégiája” című dokumentum szövegváltozatai (összesen 6)

A szakpolitikai diskurzust domináló elemek (hipotézis)

- A menekültügyi narratíva és érvrendszer dominanciája
- A magyarországi migráció „különössége”: a határon túli magyar közösségek speciális szerepe, a „nemzeti felelősségvállalás” tükröződése a migrációs politikában

A migrációs politika fő területei

- Munkaerő-migráció
- A migráció kontrollja (biztonságpolitika, irreguláris migráció)
- Menekültügy
- Integráció
- A határon túli magyarság helyzete (nemzetpolitika)
- Demográfiai hatások

A migrációs politikai érvek és állásfoglalások mögötti paradigmák

- Morális szempontok (felelősségvállalás, reciprocitás, arányosság)
- Nemzetközi jogi szempontok (szuverenitás korlátozása)
- Geostratégiai szempontok (EU, szomszédságpolitika)
- Gazdasági, haszonelvű szempontok

Munkaerő-migráció

- A jogi szabályozás mögötti érvekben alig szerepel a munkaerő-migráció szabályozásával kapcsolatos állásfoglalás
- A magyar munkaerőpiac védelme miatt szigorítani kell a bevándorlást (1993)
- A versenyképesség növelése miatt könnyíteni kell a vezetők és kulcsszemélyzet munkavállalásának engedélyezését (2006)
- A Migrációs Stratégia szövegváltozatai a magasan kvalifikált munkaerő, valamint a hiányszakmákban elhelyezkedő migránsok bevándorlásának ösztönzését tűzik ki célul
- A szövegek külön említik a külföldiek illegális munkavégzése elleni küzdelem szükségességét

A migráció kontrollja

- Domináns elem a jogalkotás mögötti politikai állásfoglalásokban
- Fő feladat az illegális migráció visszaszorítása (1993) ami kiegészül az szervezett bűnözés elleni küzdelemmel (2001)
- Szuverenitás vs. jogállamiság (1993, bevándorlás)
- Nemzetközi kötelezettségvállalások vs. közrend védelméhez fűződő érdek (1997, menekültügy)
- A Migrációs Stratégia szerint az illegális migráció csökkenő tendenciát mutat (a hatékony kormányzati fellépés eredményeként), azonban a hozzá kapcsolódó bűnelkövetés nő
- A Stratégia dokumentumaiban felsorakozik a terrorizmus elleni harc is az illegális migráció elleni küzdelem indokaihoz

Menekültügy

- A humanitárius hagyományok, a teherbíró képesség, a nemzetközi jogi kötelezettségvállalások és az uniós jogharmonizáció jelölik ki a szakpolitika játékterét (1997)
- Az uniós szankciók elkerülése és a professzionális jogalkotás és –alkalmazás szempontja (2007)
- Migrációs Stratégia: menekültügyi rendszer fejlesztése, áttelepítési (resettlement) programok, jogharmonizáció

Integráció

- A bevándorlási és honosítási szabályozásnál nem eszköz, hanem feltétel (rideg integráció) (1993)
- Az ország és a gazdaság „teherbíró képessége” bevándorlási szempont (1993)
- Az „integrációs képesség” a magyar nemzetiségűekkel kapcsolatos kedvezményes bánásmód indoka (Átv. 1993)
- A Migrációs Stratégia későbbi szövegváltozataiban célként jelenik meg az integráció elősegítése
- Elsősorban szolgáltatás-központú, cél a gazdasági önállóság megteremtése és a társadalmi konfliktusok csökkentése
- Szerződészerűség: a támogatásokért „cserébe” a külföldi mindent megtesz, hogy...

A határon túli magyarok

- „Erkölcsei és emberi kötelesség” otthont nyújtani, ennek eszköze a bevándorlás és a honosítás (1993)
- A „szülőföldön (meg)maradás” kérdése nem kerül elő a migrációs joganyag tárgyalásánál
- Az EU csatlakozás és a határon túli magyarok kedvezményei közti ellentét feloldása a kulcskérdés az évtized elejétől (2001)
- A Migrációs Stratégia későbbi dokumentumaiban „elsődleges cél”-ként szerepel a „szülőföldön történő megtartás” és a „migrációs motivációk csökkentése”

Demográfia, népesedéspolitikai

- A jogszabályok mögötti kormányzati retorika nem foglalkozik a kérdéssel, nem látszik explicit politika
- A Migrációs Stratégia szövegváltozataiban kezdettől fogva jelen van a demográfiai mutatók migráció általi javításának célja (a jóléti rendszerek finanszírozhatóságának érdekében)

Összegzés

- A menekültügy dominanciájával kapcsolatos hipotézis elvethető (bár a Migrációs Stratégiában jelen van)
- A határon túli magyarok helyzetére vonatkozó politikák erősek
- Nagyon erős a rendészeti, biztonságpolitikai érvrendszer
- A munkaerő-piaci szempontok szinte egyáltalán nem jelennek meg
- És a demográfiaiak sem
- „Gyenge” politika – az általános politikai, szakpolitikai kontextus nélkül csak korlátozottan elemezhető

Köszönöm a figyelmet!

`kovand@mtapti.hu`